Till
Finansdepartementet
Ert Dnr: Fi2026/01830

Betänkandet Säkrare verifiering av identitet (SOU 2026:55)

Sammanfattning

Stockholms stad delar utredningens ambition att motverka identitetsmissbruk och bedrägerier mot välfärdssystemen.

Stockholms stad noterar att förslaget innebär en ny rättslig möjlighet snarare än ett obligatoriskt uppdrag, vilket ställer krav på kommunen att själv bedöma när och hur verifieringen ska användas. Det är angeläget att motverka identitetsmissbruk och felaktiga utbetalningar. Samtidigt behöver nyttan med biometrisk verifiering vägas mot ingrepp i den personliga integriteten, kostnader och praktiska konsekvenser som ett införande kan medföra. Det behöver därför tydligare säkerställas att sådana kontroller är nödvändiga och proportionerliga i förhållande till det faktiska behovet, särskilt inom kommunala verksamheter där identitetsmissbruk bedöms vara relativt ovanligt.

Förutsättningarna för att använda biometrisk verifiering kan skilja sig åt mellan statliga myndigheter och kommunala verksamheter. Inom socialtjänsten sker en stor del av kontakten med enskilda genom fysiska möten, där kontroll av identitetshandlingar redan är en del av arbetet. Stockholms stads erfarenhet är att felaktiga utbetalningar till följd av identitetsbedrägerier inom ekonomiskt bistånd är relativt ovanliga. Även utredningen konstaterar att denna typ av problem förekommer mer sällan hos kommunerna än hos de statliga myndigheterna. Behovet av biometrisk verifiering behöver därför bedömas utifrån förhållandena i respektive verksamhet.

Biometrisk verifiering får inte heller bli ett hinder för människor att få tillgång till stöd och hjälp. För personer i social och ekonomisk utsatthet kan det finnas betydande svårigheter att använda nya identifieringslösningar, exempelvis om de saknar giltiga identitetshandlingar eller behöver stöd för att kunna inställa sig personligen. Biometrisk verifiering bör därför vara ett komplement till befintliga identifieringsmetoder och inte ersätta dessa. Det måste finnas fungerande alternativa sätt att styrka sin identitet. Särskilt viktigt är att identifieringskrav inte fördröjer eller hindrar

Stadshuset
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm

socialtjänsten från att ge akut hjälp eller leder till att bistånd nekas när identiteten kan styrkas på annat sätt.

Barnrättsperspektivet behöver också belysas tydligare i utredningen. Det behöver analyseras vilka konsekvenser det kan få för barn om en vårdnadshavare inte kan genomföra en identitetskontroll och utbetalningar av bidrag eller ersättningar därmed försenas eller uteblir. Barn ska inte behöva drabbas av att vuxna saknar förutsättningar att använda en viss identifieringsmetod. Förslaget omfattar även barn från sex års ålder, vilket kräver en särskild proportionalitetsprövning.

Även situationen för personer med skyddade personuppgifter behöver beaktas särskilt. Biometrisk verifiering kan i vissa fall bidra till en säkrare identifiering, men ställer samtidigt mycket höga krav på hanteringen av uppgifterna. Det är viktigt att uppgifterna inte riskerar att röjas på ett sätt som kan äventyra den enskildes säkerhet.

Ett införande skulle också kunna innebära ett omfattande arbete för kommunerna, bland annat genom förändrade arbetsprocesser, konsekvensbedömningar av personuppgiftsbehandling och tekniska anpassningar. Det är resurskrävande arbete som behöver vägas mot den faktiska nyttan. Staten behöver därför ta ett tydligare ansvar för att tillhandahålla gemensamma och säkra tekniska lösningar samt ge kommunerna de ekonomiska och praktiska förutsättningar som krävs för ett eventuellt införande.

Det behöver också i den fortsatta beredningen tydliggöras när biometrisk verifiering är nödvändig och proportionerlig. Detta avser också exempelvis vid stickprovskontroller utan konkret misstanke om identitetsmissbruk. Stockholms stad delar utredningens bedömning att verifiering mot identitetshandlingar är ett mindre integritetskänsligt alternativ än ett centralt identitetsindex. Samtidigt behöver höga krav ställas på hanteringen av biometriska uppgifter och på ansvarsfördelningen för att förebygga och hantera säkerhetsrisker.

Stockholms stad anser också avslutningsvis att ett eventuellt införande behöver utgå från ett tydligt behov och ta hänsyn till kommunernas och de enskildas olika förutsättningar. Möjligheterna till säkrare identitetskontroller får inte leda till att människor i utsatta situationer får svårare att ta del av samhällets stöd.

Ställningstaganden

Stockholms stad instämmer i bedömningen att förslaget kan stärka rättssäkerheten i stadens handläggning av biståndS- och

tillståndsärenden genom säkrare identitetskontroller. Biometrisk verifiering skulle kunna minska risken för felaktiga utbetalningar eller otillbörliga beslut, men nyttan behöver vägas mot intrånget i den personliga integriteten, särskilt inom kommunala verksamheter där identitetsbedrägerier, exempelvis inom ekonomiskt bistånd, är relativt ovanliga.

Stockholms stad anser att det finns utmaningar i tekniska och organisatoriska konsekvenser kopplade till implementeringen.

- Teknisk lösning: Utredningen förespråkar en myndighetsgemensam tjänst för biometrisk verifiering, vilket kan minska kostnader och komplexitet för kommunen. Dock kvarstår osäkerheter kring hur en sådan lösning ska integreras med stadens befintliga verksamhetssystem (t.ex. socialtjänstens ärendehantering eller e-tjänstplattformar). Enligt betänkandet så kan det bli aktuellt med både tekniska anpassningar och förändrade handläggningsprocesser om en kommunal myndighet väljer att använda biometrisk verifiering.
- Personuppgiftsansvar: Utredningen klargör att den verifierande myndigheten är personuppgiftsansvarig för behandlingen. Detta ställer höga krav på att biometriska uppgifter hanteras i enlighet med GDPR och att de förstörs omedelbart efter kontroll. Stockholms stad behöver utreda hur detta ska säkerställas i praktiken, särskilt vid användning av en gemensam teknisk lösning.
- Ekonomi och resurser: Kostnader för anslutning, teknik och utbildning är svåra att bedöma i nuläget. Stockholms stad efterfrågar tydligare underlag om förväntade kostnader och finansieringsmodeller.

Stockholms stad instämmer med utredningens bedömning att biometrisk verifiering mot identitetshandlingar (t.ex. pass) är ett mindre integritetskränkande alternativ än ett centralt identitetsindex. Stockholms stad anser dock att det kvarstår frågor om när verifieringen är nödvändig enligt förslaget. Utredningen ger inga konkreta kriterier för detta, vilket riskerar att leda till oenhetlig tillämpning mellan kommuner. Det är behöver inte minst tydliggöras när stickprovskontroller utan konkret misstanke om identitetsmissbruk kan anses nödvändig och proportionerlig. Även möjligheten att kontrollera barn från sex års ålder behöver motiveras tydligare. Stockholms stad föreslår att regeringen eller en central myndighet (t.ex. nya digitaliseringsmyndigheten) tar fram vägledning för att säkerställa en proportionerlig och likvärdig användning.

Stockholms stad tillstyrker utredningens bedömning att informations- och cybersäkerhetsriskerna behöver bedömas närmare utifrån den tekniska lösning som väljs. Stockholms stad vill samtidigt framföra vikten av att det ställs tydliga krav på hur riskerna ska hanteras och hur lösningens säkerhet ska säkerställas inför driftsättning och under den fortsatta förvaltningen. Detta omfattar bland annat skyddet av biometriska uppgifter, förebyggande av obehörig åtkomst och skydd mot manipulation av verifieringsresultat.

Stockholms stad tillstyrker utredningens bedömning att den tekniska lösningens utformning och ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer har betydelse för hanteringen av informations- och cybersäkerhetsrisker. Stockholms stads anser därför att det behöver tydliggöras hur ansvaret för riskhantering, incidenthantering, kontinuitet och återställning ska fördelas mellan den tekniskt ansvariga aktören och berörda myndigheter. Vidare bör det säkerställas att åtkomst till och sökningar i ett eventuellt identitetsindex begränsas och följs upp på ett sätt som motverkar obehörig kartläggning och skyddar skyddsvärda identitetsuppgifter.

Enligt förslaget föreslås ikraftträdande den 1: a januari 2028, men flera centrala frågor är ännu inte utredda, bl.a.:

- Den tekniska lösningens utformning och ansvarsfördelning.
- Hur befintliga verksamhetssystem ska integreras.
- Kostnadsfördelning mellan stat och kommun.

Stockholms stad anser att det är för tidigt att fatta beslut om implementering innan dessa frågor är besvarade. Stockholms stad kan ha behov att kartlägga vilka verksamheter som kan ha nytta av biometrisk verifiering och vilka system som berörs.

Stockholms stad efterfrågar förtydliganden avseende den föreslagna myndighetsgemensamma tjänstens tekniska utformning och vilka krav som kommer att ställas på kommunernas anslutning. Vidare ser Stockholms stad att det behöver tydliggöras hur personuppgiftsansvaret ska fördelas mellan kommunen och den som tillhandahåller den tekniska lösningen, särskilt när det gäller ansvar vid felhantering eller dataläckage. Stockholms stad önskar även ökad tydlighet kring huruvida staten avser att bidra till kommunernas kostnader för teknisk implementering, utbildning och anpassning av befintliga verksamhetssystem. Slutligen ser Stockholms stad ett behov av vägledning för hur kommunerna ska bedöma i vilka situationer biometrisk verifiering är nödvändig enligt förslaget.

Stockholms stad anser att förslaget behöver kompletteras med tydligare riktlinjer och tekniska specifikationer innan det kan tillstyrkas i sin helhet.

Stockholm som ovan

Emilia Bjuggren
Kommunstyrelsens ordförande